

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Työeläkelaitoksille

SUOMEN JA ESPANJAN VÄLINEN SOSIAALITURVASOPIMUS

Suomen ja Espanjan välinen sosiaaliturvasopimus tulee voimaan 1.8.1987. Sopimusteksti on lähetetty yleiskirjeen 32/86 liitteenä. Sopimuksen toimeenpanosta on tehty erillinen sopimus.

Tässä yleiskirjeessä kuvataan Espanjan eläkejärjestelmien pääpiirteitä ja selostetaan sosiaaliturvasopimuksen ja siihen liittyvän toimeenpanosopimuksen sisältöä ja sopimusten käytäntöön soveltamista työeläkkeiden osalta.

ELÄKETURVAKESKUS

Pentti Koivistoinen
Pentti Koivistoinen

Tapio Karsikas
Tapio Karsikas

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
1. YLEISTÄ	1
1.1 Sopimuksen piiriin kuuluva lainsäädäntö	1
1.2 Henkilöt, joihin sopimusta sovelletaan	2
2. ESPANJAN ELÄKEJÄRJESTELMÄT	3
2.1 Yleistä	3
2.2 Vanhuuseläke	4
2.3 Työkyvyttömyyseläke	6
2.4 Perhe-eläke	7
2.5 Rahoitus ja hallinto	8
2.6 Vapaaehtoiset lisäeläkejärjestelmät	9
3. SOSIAALITURVASOPIMUKSEN TÄRKEIMMÄT PERIAATTEET	9
3.1 Sopimusmaiden vakuutuskausien rinnastaminen	9
3.2 Eläkkeen maksaminen ulkomaille	10
3.3 Työskentelymaan/asuinmaan lainsäädännön soveltaminen	10
3.4 Poikkeukset työskentelymaan lainsäädännön soveltamisesta	10
3.4.1 Lähetetty työntekijä	10
3.4.1.1 Lähetetyn työntekijän todistus	11
3.4.2 Muut poikkeukset työskentelymaassa vakuuttamisesta	13
4. OIKEUS ELÄKKEESEEN JA ELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMINEN	14
4.1 Espanjan eläkkeen määräytyminen	14
4.1.1 Vapaaehtoinen vakuuttaminen	16
4.2 Suomen työeläkkeen määräytyminen	16
4.2.2 Työkyvyttömyyseläkkeen määräytyminen kerroinmenettelyn mukaisesti	17
4.2.2.1 Kertoimen käytön edellytykset	17
4.2.2.2 Kerroinmenettely	18
4.2.2.3 Alle 24-vuotiaan työntekijän eläkkeen määräytyminen	19
4.2.2.4 Kerroinkorotuksen rajaaminen	19
4.2.2.5 Suomen lainsäädännön mukaisen eläkkeen tason turvaaminen	19
4.2.2.6 Kertoimen käyttö tilanteissa, joissa eläkeoikeutta Espanjasta ei synny	20
4.2.2.7 Suomen lainsäädännön mukaisen eläkkeen ennakkoluonteisuus	20
4.2.3 Perhe-eläkkeen määräytyminen kerroinmenettelyn mukaisesti	20

4.2.4 Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuus- eläkkeeksi	21
4.2.5 Esimerkkejä kertoimen käytöstä	21
5. ELÄKKEEN HAKEMINEN JA SOPIMUSMAIDEN VÄLINEN TIETOLIIKENNE	24
5.1 Eläkkeen hakeminen	25
5.1.1 Tiedottaminen päätöksistä, eläkkeensaajaa tai olosuhteita koskevat muutostiedot	26
5.2 Eläkkeiden ennakkomaksu ja niiden pidättäminen	26
5.3 Valituksen jättäminen	27
5.4 Lääkärintarkastusten suorittaminen	27
5.5 Tilastot	27
6. SOPIMUKSEN SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET	27
7. LUETTELO SOPIMUKSEN TARKOITTAMISTA YHDYSELIMISTÄ	29

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

SUOMEN JA ESPANJAN VÄLINEN SOSIAALITURVASOPIMUS

1
YLEISTÄ

Sosiaaliturvasopimuksen ensisijaisena tarkoituksena on antaa toisen sopimusmaan kansalaisille samat sosiaali- vakuutusetuudet kuin sopimusmaa antaa omille kansalaisilleen. Sopimuksella helpotetaan mm. eläkeoikeuden syntymisen edellytyksiä ja sillä taataan myönnettyjen etuuksien maksaminen sopimusmaasta toiseen.

Sosiaaliturvasopimuksen määräyksiä sovelletaan myös ennen sopimuksen voimaantuloa tapahtuneeseen toisessa sopimusmaassa työskentelyyn ja sitä ennen sattuneisiin eläketapahtumiin. Etuuksien maksaminen sopimuksen nojalla alkaa aikaisintaan sopimuksen voimaantulosta lukien. Sopimus sisältää määräykset siirtymäkaudesta (ks. kohta 6 sivu 27).

Sopimuksen soveltamisesta vastaa Suomessa sosiaali- ja terveysministeriö ja Espanjassa työ- ja sosiaaliministeriö (el Ministerio de Trabajo y Seguridad Social). Näiden lisäksi toimeenpanoa hoitavat tätä varten nimeytyt yhdyselimet, joista eläkeasioista huolehtivat Suomessa Eläketurvakeskus ja Kansaneläkelaitos, ja Espanjassa Kansallinen sosiaaliturvalaitos.

1.1
Sopimuksen piiriin kuuluva lainsäädäntö

Sopimuksen 2 artiklan mukaan sopimus koskee Espanjassa

1. yleisen sosiaaliturvajärjestelmän seuraavia vakuutuksia:

- vanhuus
- tilapäinen tai pysyvä työkyvyttömyys
- kuolemantapaus ja leskeys
- äitiys ja sairaus
- tapaturma, työtapaturma tai ammattitauti
- perheturva
- vammautuneiden uudelleen koulutus ja kuntoutus
- sosiaalihuolto ja sosiaalipalvelut
- työttömyys

2. erikoisalojen sosiaaliturvajärjestelmien vastaavia vakuutuksia.

Sopimuksen piiriin kuuluvat erikoisalat on lueteltu sopimuksessa. Näitä ovat mm. maatalous, merenkulku, kaivosala ja yrittäjätoiminta.

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Suomen sosiaalivakuutuslainsäädännöstä sopimukseen kuuluvat seuraavat:

- työeläkejärjestelmä sekä kansaneläke- ja yleinen perhe-eläkevakuutus
- sairausvakuutus mukaanlukien äitiys-, isyys-, ja vanhempainraha sekä kansanterveys- ja sairaalapalvelut
- työtapaturma- ja ammattitautivakuutus
- työttömyysturva
- äitiysavustus, lapsilisä, invalidihuolto, lapsen elatustuki ja muut sosiaaliavustukset sekä
- yllämainituissa kohdissa tarkoitettuihin vakuutuksiin tai etuuksiin liittyvät maksut.

Sopimuksen 5 artiklan määräyksen mukaan työttömyyteen liittyviä etuuksia, kuten työttömyyseläkkeitä, ei kuitenkaan makseta sopimusmaasta toiseen.

Sairaanhoitoetuuksiin vakuutetulla on yleensä oikeus siinä maassa, jossa hän asuu vakinaisesti. Kuitenkin lähetetyllä työntekijällä on oikeus sairaanhoitoon työntekomaassa. Samoin toisen sopimuspuolen alueella tilapäisesti oleskelevalla, esim. turistilla on oikeus sairaanhoitoon, kun hän tarvitsee sitä välittömästi. Sopimuksen 23 artiklassa on määräys suomalaisten eläkeläisten oikeudesta sairaanhoitoetuuksiin heidän asuessaan Espanjassa. Suomesta eläkettä saavilla eläkeläisillä ja heidän perheenjäsenillään on oikeus Espanjan sairaanhoitoetuuksiin, jos he maksavat perhekohtaisen maksun, noin 5 000 pesetaa kuukausittain Espanjan sairausvakuutusjärjestelmään.

Kansaneläkejärjestelmän vanhuuseläkkeen pohjaosan ja perhe-eläkkeiden pohjaosan saamisen edellytyksiä on sopimuksella helpotettu. Pohjaosa on mahdollista sopimuksen nojalla myöntää myös Espanjassa asuvalle henkilölle.

1.2

Henkilöt, joihin sopimusta sovelletaan

Sopimusta sovelletaan sen 3 ja 4 artiklan mukaan

- sopimusmaiden kansalaisiin
- henkilöihin, jotka ovat tai ovat olleet jomankumman sopimusmaan lainsäädännön piirissä
- henkilöihin, jotka johtavat oikeutensa yllämainituista henkilöistä.

Vaikka sopimusta sovelletaan näihin kaikkiin henkilöryhmiin, sopimus velvoittaa sopimusmaat rinnastamaan

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

lainsäädäntöään soveltaessaan omiin kansalaisiinsa vain seuraavat henkilöt:

- toisen sopimusmaan kansalaiset
- pakolaiset
- valtiottomat
- yllämainittujen henkilöiden perheenjäsenet ja edunsaajat, jos nämä johtavat oikeutensa heistä.

Näille henkilöille sopimusmaan on siis taattava yhdenvertainen kohtelu oman maan kansalaisten kanssa.

2

ESPANJAN ELÄKEJÄRJESTELMÄT

2.1

Yleistä

Espanjan sosiaalivakuutusjärjestelmiin kuuluu sosiaalivakuuttaminen kokonaisuudessaan. Järjestelmät kattavat paitsi lukuisat erilliset eläkejärjestelmät, myös sairaus-, äitiys- ja tapaturmavakuutuksen sekä perheetuudet ja työttömyysvakuutuksen.

Eläkejärjestelmistä on palkansaajien eläkejärjestelmä tärkein. Espanjassa ei ole kansaneläkejärjestelmää vastaavaa järjestelmää, vaan vakuuttaminen riippuu aina työskentelystä. Palkansaajien eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat teollisuuden, kaupan ja palvelualojen työntekijät. Tämän lisäksi Espanjassa on eläkejärjestelmä maataloustyöntekijöille, kaivosmiehille, merimiehille, osuustoimintayritysten työntekijöille, maataloustyöntekijöille ja myyntiedustajille. Samoin on olemassa useita pieniä yksityisen sektorin palkansaajaryhmiä käsittäviä eläkejärjestelmiä. Myös rautatieläisillä, armeijalla, virkamiehillä ja joillakin näitä pienemmällä julkisen sektorin palkansaajaryhmillä on oma eläkejärjestelmänsä. Itsenäisten yrittäjien eläkejärjestelmiä ovat yrittäjien eläkejärjestelmä, pienviljelijöiden eläkejärjestelmä ja vapaiden ammattien harjoittajien eläkejärjestelmät. Näiden lisäksi on olemassa vapaaehtoisia lisäeläkejärjestelmiä.

Ensimmäinen eläkejärjestelmiä koskeva laki on vuodelta 1919. Järjestelmiin säädettiin suuria muutoksia vuosina 1966, 1975 ja 1977. Vuonna 1985 järjestelmiä muutettiin nyt voimassa olevan sisältöiseksi.

Tässä yleiskirjeessä tarkastellaan lähemmin palkansaajien yleisen eläkejärjestelmän säännöksiä.

Järjestelmään kuuluvat kaikki kysymyksessä olevilla aloilla työskentelevät 14 vuotta täyttäneet palkansaajat.

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Vakuutettu voi pysyä vapaaehtoisesti vakuutuksessa pakolliseen vakuutukseen kuulumisen edellytysten laka- tessa.

Järjestelmästä maksetaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeitä ja hautausavustuksia. Eläkkeet määräy- tyvät työansioiden ja vakuutusajan pituuden mukaan. Eläkkeet maksetaan 14 kertaa vuodessa, ja ne on sidot- tu kuluttajahintaindeksiin.

Vuonna 1985 eläkkeen saamisedellytyksiä ja laskentame- nettelyä muutettiin. Samalla muutettiin useimpien eläkejärjestelmien säännöksiä yhtenäisiksi palkansaa- jien yleisen eläkejärjestelmän kanssa. Järjestelmien hallinto pysytettiin kuitenkin erillisinä.

2.2

Vanhuuseläke

Vanhuuseläke maksetaan vakuutetulle, joka on täyttänyt 65 vuotta. Eläkeoikeuden syntymisen edellytyksenä on vakuutusmaksujen maksaminen vähintään 15 vuoden ajal- ta. Tämä vähimmäisodotusaika on pidentynyt vuoden 1985 uudistuksen yhteydessä. (Aiempi vähimmäisvakuutusaika oli 10 vuotta.) 15 vuoden kauteen tulee sisältyä va- kuutusmaksuja vähintään kahdelta vuodelta viimeisten kahdeksan vuoden aikana ennen eläketapahtumaa. Vakuu- tetun ei vaadita olevan työelämässä eläkeikään tulles- saan. Vanhuuseläkkeen saaminen edellyttää työnteon lopettamista.

On huomattava, että sosiaaliturvasopimuksen nojalla eläkeoikeuden syntymiseksi Espanjassa voidaan ottaa huomioon myös Suomen työeläkevakuutusaikaa, jos vakuu- tetulla on vähintään yhden vuoden ajalta maksettuja vakuutusmaksuja Espanjaan.

Vakuutettu, joka on ennen elokuuta 1985 täyttänyt 60 vuotta ja joka oli tuolloin työelämässä, voi jäädä eläkkeelle myös eläkeuudistusta edeltäneiden vanhojen sääntöjen mukaisesti. Eläkeoikeuden saaminen edellyt- tää tällöin sekä 10 vuoden ajalta vakuutusmaksuja, joista vähintään 700 päivältä on tullut maksaa maksut viimeisten seitsemän vuoden aikana että vakuutusaikaa vähintään puolet uuden lain voimaantulon ja eläkeiän täyttämisen välisestä ajasta.

Vakuutusaikaa koskevien edellytysten lisäksi vakuute- tun on eläkeoikeuden saadakseen yleensä täytettävä eläkekelpoisuusedellytys (ns. alta-sääntö). Työnteki- jältä ei kuitenkaan vaadita eläkekelpoisuutta, jos hänellä on 15 vuotta vakuutuskausia. Henkilö on eläke- kelpoinen niin kauan kuin hän on mukana työelämässä.

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Eläkekelpoisuutta varten työskentelyaikaan rinnastetaan työskentelyn lopettamista seuraavat 90 päivää, samoin kuin tietyin ehdoin vapaaehtoisessa vakuutuksessa oleminen. Eläkekelpoisena työntekijä voi myös pysyä, jos hän työskentelee espanjalaisen työnantajan ulkomaille lähettämänä. Eläkekelpoisena pysyy myös tietyin ehdoin mm. työttömyysaikana.

Sosiaaliturvasopimus rinnastaa Espanjan lainsäädännön mukaiseen eläkekelpoisuuteen Suomessa vakuutettuna olemisen. Näin ollen Suomessa asuminen tai työskentely riittää Espanjan eläkekelpoisuuden täyttämiseksi.

Vanhuuseläke on 50 % keskimääräisestä eläkkeen perusteena olevasta tulosta viimeisiltä kahdeksalta vuodelta silloin, kun työntekijällä on 10 vuotta vakuutus-aikaa. Tämän jälkeen eläkkeen määrä kasvaa 2,0 % kullakin seuraavalta vuodelta. Eläke on tällöin 100 % eläkkeen perusteena olevasta tulosta työntekijällä, jolla on 35 vuoden vakuutusaika. Eläkkeen laskemisen perusteena käytettävä tulo saadaan jakamalla vakuutusmaksun perusteena ollut tulo kahdeksalta viimeiseltä vuodelta luvulla 112.

Jos työntekijällä ei ole täytettyjä vakuutuskausia koko vaadittavalta kahdeksan vuoden jaksolta, puuttuvilta vuosilta käytetään vähimmäismaksuluokkaa eläkeperustetta määrättäessä. Eläkettä laskettaessa tulot tarkistetaan indeksillä muilta vuosilta, paitsi kahdelta eläketapahtumaa edeltäneeltä vuodelta.

Vakuutetut on jaettu ammattiluokkiin (ks. kohta 2.5 sivu 8), joiden perusteella eläkkeen perusteena oleva tulo ja vakuutusmaksut määrätään. Eläke määrätään siis vakuutetun ammattiluokalle määrättyjen tulojen eikä hänen todellisten tulojensa perusteella. Kussakin ammattiluokassa on tulon vähimmäis- ja enimmäismäärät.

Korkein eläke on jäädytetty toistaiseksi 2 631 300* pesetaan vuodessa. Määrä on pysynyt samana vuodesta 1983 lukien. Espanjan hallitus määrää vanhuuseläkkeelle vuosittain myös vähimmäismäärän, joka vuonna 1987 on 31 600 pesetaa kuukaudessa.

Vanhuuseläke voidaan myöntää 60 vuoden iästä lukien varhennettuna, jolloin eläkkeen määrä alenee 8 % kutakin 65 vuoden ikään jäljellä olevaa vuotta kohti. Tämän varhaiseläkkeen saaminen edellyttää, että vakuutettu kuului eläkejärjestelmään vuoden 1967 alussa.

* Espanjan peseta = FIM 0.0345 (12.5.1987)

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

2.3

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen edellyttää työkyvyn alenemista sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi. Samoin edellytetään, että vakuutettu on ollut työssä välittömästi ennen eläketapahtumaa tai hän on muuten eläkekelpoinen. Tällöin 26 vuotta täyttäneeltä vakuutetulta vaaditaan vakuutusmaksujen maksamista vähintään neljäsosasta siitä ajasta, joka on kulunut 20 ikävuoden täyttämisen ja työkyvyttömäksi tulon välillä. Vähimmäisvakuutusaikana vaaditaan kuitenkin aina viisi vuotta. Vähintään viidesosa vakuutusmaksuista on tullut maksaa 10 vuoden aikana ennen eläkehakemuksen tekemistä.

Jos vakuutettu ei kuitenkaan ole eläkekelpoinen eläketapahtumahetkellä, hänen on tullut eläkkeen saadaksesen maksaa vakuutusmaksut vähintään 15 vuodelta, joista viidesosa on tullut maksaa viimeisten 10 vuoden aikana ennen eläkehakemuksen tekemistä.

Jos vakuutettu on työkyvyttömäksi tullessaan alle 26 vuotias, hänen on tullut maksaa vakuutusmaksut vähintään puolesta siitä ajasta, joka on kulunut 16 ikävuoden ja työkyvyttömäksi tulon välillä.

Espanjan eläkejärjestelmässä on seitsemän eri työkyvyttömyysluokkaa, jotka on jaettu työkyvyttömyyden laadun ja asteen mukaan. Näistä kaksi, lyhytaikainen ja määräaikainen työkyvyttömyys kuuluvat sairausvakuutusjärjestelmään. Työkyvyttömyyden perusteella maksetaan etuuksia eläkkeenä, kun on kysymys seuraavista työkyvyttömyystilanteista:

1. Pysyvä osittainen työkyvyttömyys; tämän eläkkeen saamiseksi edellytetään, että työkyvyn on tullut aleneta vähintään kolmasosalla. Etuus maksetaan kertosuorituksena, jonka määrä on 24 kertaa viimeisin vakuutusmaksujen perusteena ollut kuukausitulo.

2. Pysyvä, täysi ammatillinen työkyvyttömyys; tätä eläkettä varten vakuutetun tulee olla täysin työkyvyn omaan työhönsä, mutta kykenevä muuhun työhön. Eläkkeen määrä on 55 % keskimääräisistä eläkkeen perusteena olevista tuloista. Nämä tulot lasketaan samoin kuin vanhuuseläkkeessä. Myös eläkkeen vähimmäismäärä vastaa vanhuuseläkkeen vähimmäismäärää.

3. Pysyvä, täysi ammatillinen työkyvyttömyys ammattitaitoa vaativassa työssä; tämä eläke voidaan myöntää, kun vakuutetulla on vaikea löytää työtä oman ammatti-

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

alansa ulkopuolelta johtuen iästä (55 vuotta), yleisen tai erityiskoulutuksen puutteesta taikka asuinpaikkakunnan erityisistä sosiaalisista tai työolosuhteisiin liittyvistä syistä. Eläkkeen määrä 75 % keskimääräisistä eläkkeen perusteena olevista tuloista.

4. Pysyvä, täysi yleinen työkyvyttömyys; tämä eläke edellyttää, että vakuutettu on työkyvytön kaikkeen työhön. Eläkkeen määrä on 100 % keskimääräisistä ansioista 12 kuukaudelta ennen työkyvyttömyystapahtumaa. Keskiansio lasketaan vakuutetun todellista työtuloista hänen vakuutusmaksuluokastaan riippumatta.

5. Täysi työkyvyttömyys; tämän eläkkeen edellytyksenä on paitsi kyvyttömyys kaiken työn tekemiseen, myös kykenemättömyys huolehtia itsestään. Eläkkeen määrä vastaa edellisen työkyvyttömyysluokan eläkettä. Eläkkeeseen maksetaan hoitolisää 50 % keskimääräisistä eläkkeen perusteena olevista tuloista. Eläkkeen vähimmäismäärä on 1,5 kertaa vanhuuseläkkeen vähimmäismäärä.

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen alkaa, kun sairausvakuutuksen päiväraha-kausikäsi päättyy. Päivärahaa voidaan työkyvyttömyyden lajista riippuen maksaa vuoden, puolentoista vuoden tai jopa kuuden vuoden ajan.

2.4

Perhe-eläke

Perhe-eläkkeen saaminen edellyttää, että edunjäittäjä oli itse saanut eläkettä, tai hänen oli tullut maksaa vakuutusmaksuja vähintään 500 päivältä viimeisten viiden vuoden aikana. Näitä vakuutuskausivaatimuksia ei ole, jos edunjäittäjän kuolema aiheutui työtapaturmasta tai ammattitaudista. Perhe-eläke voidaan maksaa nais- ja miesleskelle, lapsille sekä edunjäittäjästä taloudellisesti riippuvaisille muille omaisille.

Leskeneläke on 45 % edunjäittäjän eläkkeen perusteena olevista tuloista. Nämä tulot lasketaan samoin kuin vanhuuseläkettä määrättäessä, jos edunjäittäjä kuoli ollessaan mukana työelämässä.

Mikäli edunjäittäjä kuollessaan oli eläkkeellä, leskeneläkkeenä maksetaan joko 60 % edunjäittäjän eläkkeestä tai 45 % edunjäittäjän eläkkeen perusteena olleista tuloista. Eläkkeenä maksetaan tällöin pienempi näistä vaihtoehdoista.

Vuonna 1987 leskeneläkkeen vähimmäismäärä on 20 775 pesetaa kuukaudessa, jos edunsaaja on alle 65-vuotias ja 24 065 pesetaa kuukaudessa, jos edunsaaja on täyttänyt 65 vuotta. Leskelle voidaan maksaa leskeneläk-

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

keen suuruinen etuus kahden vuoden ajan, jos hän ei täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä.

Lapseneläkkeeseen on oikeutettu alle 18-vuotias, edunjättäjän huollettavana ollut lapsi. Jos lapsi tulee työkyvyttömäksi ennen 18 ikävuottaan, eläkkeen maksamista jatketaan ilman ikärajaa. Eläkkeen määrä on kutakin lasta kohden 20 % edunjättäjän eläkkeen perusteena olleista tuloista. Vähimmäismäärä on 9 330 pesetaa kuukaudessa. Täysorvoille suoritetaan lapseneläkkeenä myös osa leskeneläkkeestä.

Myös muille edunjättäjästä taloudellisesti riippuvaisille omaisille voidaan myöntää perhe-eläke. Tällaisia omaisia ovat mm. edunjättäjän vanhemmat, alaikäiset sisarukset ja sisarusten alaikäiset lapset. Tällaiselle omaiselle maksettavan eläkkeen määrä on 20 % edunjättäjän eläkkeen perusteena olleista tuloista.

Perhe-eläkkeet eivät voi yhteismäärältään ylittää 100 % edunjättäjän eläkkeen perusteena olleista tuloista.

2.5

Rahoitus ja hallinto

Sekä työntekijät että työnantajat maksavat vakuutusmaksuja eläkejärjestelmään. Lisäksi järjestelmät saavat valtion tukea, jonka osuus maan kaikista sosiaaliturvamenoista on 25 %. Työntekijöiden vakuutusmaksu on 4,8 % ja työnantajien 24 % työntekijän vakuutusmaksun perusteena olevista tuloista. Näillä maksuilla rahoitetaan paitsi eläkevakuutuksen, myös sairausvakuutuksen ja perheavustusjärjestelmän menot. Lisäksi työntekijät maksavat muita vakuutusmaksuja 1,2 % ja työnantajat tapaturma- ja työttömyysvakuutusmaksuja sekä muita vakuutusmaksuja yhteensä n. 10 %.

Vakuutusmaksujen määrä riippuu siitä ammattiluokasta, johon työntekijä kuuluu. Työntekijän todellinen palkka ei siis vaikuta vakuutusmaksun suuruuteen, samoin kuin ei yleensä hänen eläkkeensä suuruuteen. Ammattiluokkia on 12, ja jokaisessa niistä on vakuutusmaksuperusteena ala- ja yläraja. Esimerkiksi yliopistokoulutusta vaativien ammattien, johtajien ja insinöörien ammattiluokassa on vakuutusmaksuperusteena alaraja vuonna 1987 76 650 pesetaa kuukaudessa ja yläraja 259 980 pesetaa kuukaudessa. Vastaavasti esim. hallinnollisen henkilöstön ammattiluokassa alaraja on 49 170 pesetaa ja yläraja 165 690 pesetaa kuukaudessa. Ammattityöntekijöiden ammattiluokissa vakuutusmaksuperusteena alarajat ovat 1 639 pesetaa päivässä ja ylärajat noin 5 007 pesetaa päivässä.

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Työnantaja maksaa sekä omat että työntekijän vakuutusmaksut verotuksen yhteydessä järjestelmien hallintolimelle 12 kertaa vuodessa.

Eläkejärjestelmän hallinnosta vastaa Kansallinen sosiaaliturvalaitos ja Yleinen sosiaaliturvarahasto. Valvonnasta vastaa työ- ja sosiaaliturvaministeriö.

2.6

Vapaaehtoiset lisäeläkejärjestelmät

Espanjassa on vähän vapaaehtoisia lisäeläkejärjestelmiä koskevaa lainsäädäntöä. Useimmilla yrityksillä ei ole lisäeläkejärjestelmiä, vaikka järjestelmät ovatkin yleistyneet. Ryhmävakuutuksella toteutettu kertasuorituksena maksettava perhe-eläke on yleisin lisäturvamoto. Samoin maksetaan usein vanhuuseläkettä 65 vuoden iästä lukien.

3

SOSIAALITURVASOPIMUKSEN TÄRKEIMMÄT PERIAATTEET

Sopimusmaiden kansalaisten rinnastamisesta johtuu, että etuutta toisen sopimusmaan kansalaiselle myönnettäessä sopimusmaan on yleensä noudatettava samoja säännöksiä kuin silloin, kun etuus myönnetään oman maan kansalaiselle.

3.1

Sopimusmaiden vakuutuskausien rinnastaminen

Espanjan eläkejärjestelmät edellyttävät pitkiä vakuutusmaksukausia ehtona sille, että oikeus eläkkeeseen Espanjassa syntyy. Sopimuksella Suomen työeläkevakuutuskaudet rinnastetaan Espanjan vakuutuskausiin eläkeoikeuden syntymiseksi. Rinnastamista varten tarvittavan todistuksen työeläkevakuutuskausista antaa Eläketurvakeskus. Kausia rinnastettaessa voi siis oikeus eläkkeeseen Espanjasta syntyä, kun Espanjan eläkejärjestelmien vaatimat vakuutuskaudet täyttyvät ottamalla huomioon kaudet sekä Suomessa että Espanjassa. Vakuutetun on kuitenkin kuuluttava Espanjan lainsäädännön mukaiseen vakuutukseen vähintään 12 kuukautta. Suomessa asuminen tai työskentely riittää myös pysyttämään henkilön Espanjan eläkejärjestelmien tarkoittamana eläkekelpoisena henkilönä (ks. kohta 2.2 sivu 4).

Suomen työeläkelainsäädännön vaatimaan viiden vuoden Suomessa asumisaikaan voidaan rinnastaa vakuutuskausia Espanjassa, jotta työkyvyttömyyseläkkeeseen voitaisiin lukea hyväksi aika eläketapahtumasta eläkeikään (ks. kohta 4.2 sivu 16).

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

3.2

Eläkkeen maksaminen ulkomaille

Ilman sosiaaliturvasopimusta Espanja ei maksa siellä karttuneita eläkkeitä ulkomaille. Sopimus velvoittaa sopimusmaat maksamaan etuudet työttömyysetuuksia lukuunottamatta sopimusmaasta toiseen. Sopimusmaan on lisäksi maksettava toisen sopimusmaan kansalaiselle etuudet myös kolmansiin maihin samoin edellytyksin kuin maan omille kansalaisille. (Sopimuksen 5 artikla).

Etuuksien kolmansiin maihin maksamista koskevasta määräyksestä on sopimuksessa poikkeuksia, esimerkiksi Suomen kansaneläkejärjestelmän osalta. Työeläkkeitä koskevia poikkeuksia ei ole.

3.3

Työskentelymaan/asuinmaan lainsäädännön soveltaminen

Sopimuksen piiriin kuuluvat henkilöt on sopimuksen 6 artiklan mukaan yleensä vakuutettava sen sopimusmaan lainsäädännön mukaan, jossa he tekevät työtä. Suomen työeläkevakuutusta, tapaturma- ja ammattitautivakuutusta ja työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevia säännöksiä on noudatettava silloin, kun työ tehdään Suomessa. Asumiseen perustuvat vakuutukset eli kansaneläkevakuutus, sairausvakuutus, lapsilisävuakuutus, sosiaalihuolto ja työttömyysturva hoidetaan Suomessa, jos asianomaiset henkilöt asuvat täällä. Henkilöön on sovellettava vastaavasti Espanjan lainsäädäntöä, jos hän on työssä, toimii itsenäisenä yrittäjänä tai on muutoin vakuutettu Espanjassa.

3.4

Poikkeukset työskentelymaan lainsäädännön soveltamisesta

3.4.1

Lähetetty työntekijä

Lähetettyä työntekijää ei sopimuksen 7 artiklan 1 kappaleen mukaan vakuuteta työskentelymaassa. Sopimuksen mukaan kysymys on lähetetystä työntekijästä silloin, kun työnantaja lähettää työntekijänsä työskentelemään toiseen sopimusmaahan tilapäisesti. Tällöin työntekijä pysyy lähettäjämaan lainsäädännön piirissä enintään 24 kuukautta, jos toisessa maassa työskenteilyn on ennen lähettämistä arvioitu kestävän enintään nämä kaksi vuotta.

Määräyksellä lähetetystä työntekijästä estetään työntekijän siirtäminen lyhytaikaisen toisessa maassa

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

työskentelyn vuoksi sopimusmaan vakuutusjärjestelmästä toisen maan järjestelmään. Lähettämisen määräaika on samoin kuin Sveitsin kanssa solmitussa sopimuksessa pidennetty kahteen vuoteen.

Jos jo etukäteen tiedetään työskentelyn Espanjassa jatkuvan yli kaksi vuotta, kysymyksessä ei ole lähettetty työntekijä.

Työntekijää voidaan pitää lähetettynä vain, kun hänen työsuhteensa suomalaiseen työnantajaan säilyy Espanjassa työskentelyn ajan. Työ on tehtävä Suomessa kotipaikan omaavan työnantajan lukuun, ja tällä työnantajalla on myös säilyttävä työn johto- ja valvontaoikeus. Näin ollen esimerkiksi suomalaisen yrityksen espanjalaisen tytäryhtiön palvelukseen lähtevä työntekijä ei ole lähetetty työntekijä. Myöskään Espanjasta palkattu työntekijä ei ole sopimuksen tarkoitama lähetetty työntekijä.

Pääsääntöisesti työntekijän vakuuttaminen on kahden vuoden määräajan päätyttyä siirrettävä työntekomaahan, jos työskentely siellä jatkuu edelleen. Jos työskentely ennakoarviosta poiketen jatkuu yli kaksi vuotta, lähettäjämään lainsäädännön soveltamista voidaan kuitenkin poikkeuksellisesti jatkaa. Tällaisen jatkoajan saamiseksi tarvitaan molempien sopimusmaiden asianomaisten viranomaisten, eli Suomen sosiaali- ja terveysministeriön ja Espanjan työ- ja sosiaaliturvaministeriön yhdessä antama suostumus. Ministeriöt voivat yhdessä sopia myös muista poikkeuksista niihin sopimuksen määräyksiin, joissa on kysymys siitä, kummassa sopimusmaassa vakuuttaminen on hoidettava. (Sopimuksen 9 artikla).

Sopimuksen voimaantullessa lähetetyn työntekijän kahden vuoden määräaika lasketaan sopimuksen voimaantuloista. Näin ollen Espanjassa jo ennen sopimusta työkennellyt henkilö voi olla lähetetty työntekijä, jos hänen Espanjassa työskentelynsä sopimuksen voimaantulohetkestä lukien kestää enintään kaksi vuotta.

3.4.1.1

Lähetetyn työntekijän todistus

a) Tilapäinen työskentely Espanjassa suomalaisen työnantajan palveluksessa

Työnantaja tai työntekijä saa hakemuksesta Suomessa Eläketurvakeskukselta todistuksen Suomen lainsäädännön piirissä pysymisestä, kun työntekijä lähetetään Espanjaan. Tämän todistuksen SF/E 1 esittämällä työnantaja

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

ja työntekijä vapautuvat velvollisuudesta maksaa sosiaaliturvamaksut Espanjaan. Todistuksella todistetaan paitsi Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuuluminen myös erikseen lähetetyn työntekijän ja hänen perheenjäsentensä oikeus sairaanhoidon saamiseen Espanjassa.

Lähetetyn työntekijän todistusta voi hakea paitsi Eläketurvakeskuksesta (ulkomaisten eläkeasiain jaosto) myös eläke- tai tapaturmavakuutuslaitoksen, Tapaturmavakuutuslaitosten Liiton tai Kansaneläkelaitoksen paikallistoimiston kautta.

Lähetetyn työntekijän todistusta ei yleensä tarvita, jos työntekijä lähtee Espanjaan vain esimerkiksi lyhyelle työmatkalle tai opintomatkalle korkeintaan kuukaudeksi. Tarvittaessa todistus voidaan toimittaa jälkikäteen.

Todistusta ei Espanjassa työskentelyn alkaessa tarvitse toimittaa espanjalaiselle viranomaiselle tai laitokselle, vaan se on esitettävä vain vaadittaessa. Sairausvakuutusetuuksia saadakseen lähetetyn työntekijän on kuitenkin haettava todistusta vastaan Espanjan vakuutuslaitoksen paikallistoimistosta kuponkivihko.

b) Tilapäinen työskentely Suomessa espanjalaisen työnantajan palveluksessa

Espanjasta Suomeen tilapäisesti työhön tulevalle työntekijällä tulee olla vastaava lähetetyn työntekijän todistus kuin Suomesta Espanjaan lähtevällä. Lomakkeella E/SF 1 todistetaan paitsi työntekijän kuuluminen Espanjan lainsäädännön piiriin lähettämisaikana, myös työntekijän oikeus sairaanhoitoetuuksiin.

Suomessa olevan työnantajan edustajan tai lähetetyn työntekijän tulee toimittaa yksi kappale tästä todistuksesta Eläketurvakeskukselle. Eläketurvakeskus säilyttää tiedon siitä, että työntekijä on Espanjasta lähetetty työntekijä, jolloin välttyään mm. valvonta-toimenpiteiltä.

c) Lähettämisaajan jatkaminen

Jos työskentely jatkuu yli kaksi vuotta, työnantaja voi työntekijän suostumuksella hakea lähettämisaajan pidennystä lähettäjämään asianomaiselta ministeriöltä. Pidennystä voidaan hakea työn arvioituun päättymiseen asti. Lähettäjämään ministeriö sopii sen jälkeen työntekomaan ministeriön kanssa siitä, suostuvatko ne

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

pidennykseen. Jatkoajan myöntämisestä annetaan vastaavanlainen todistus kuin lähetetystä työntekijästä.

3.4.2

Muut poikkeukset työskentelymaassa vakuuttamisesta

Maa- ja ilmakuljetusyri-tysten matkustava henkilökunta, joka työskentelee molempien sopimusmaiden alueella, tulee vakuuttaa sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, jonka alueella kysymyksessä olevan yrityksen pääkonttori on. Jos kuitenkin tähän matkustavaan henkilökuntaan kuuluva henkilö asuu toisessa sopimusmaassa kuin yrityksen pääkonttorin sijaintimaassa, työntekijä on vakuutettava asuinmaassa. (Sopimuksen 7 artiklan 2 kappale).

Alusten miehistö on vakuutettava sen sopimuspuolen lainsäädännön mukaan, jonka lippua alus käyttää. Aluksia lastaavat, korjaavat, lastia purkavat tai satamaa valvovat työntekijät on vakuutettava siinä maassa, jonka alueella satama sijaitsee. (Sopimuksen 7 artiklan 3 kappale).

Sopimusta ei sovelleta diplomaattisen tai konsuliedustuston henkilökuntaan. Näiden henkilöiden vakuuttaminen määräytyy Wienin diplomaattisia ja konsulisuhteita koskevien yleissopimusten mukaisesti. Sopimusta ei sovelleta myöskään muihin valtion virkamiehiin, jotka sopimusmaan hallitus on lähettänyt toiseen sopimusmaahan. (Sopimuksen 8 artikla).

Wienin yleissopimuksista poiketen tässä sopimuksessa on kuitenkin määräys diplomaattisen tai konsuliedustuston palveluksessa olevan ns. paikalta palkatun henkilökunnan vakuuttamisesta. Tällainen paikalta palkattu henkilö, joka ei kuulu diplomaattiseen tai konsuliedustuston henkilökuntaan, voi sopimuksen 8 artiklan 3 kappaleen nojalla kolmen kuukauden kuluessa työskentelynsä aloittamisesta valita, kumman sopimuspuolen vakuutukseen hän haluaa kuulua. Tällaisen työntekijän on siis aina ilmoitettava, kumman maan lainsäädännön mukaisen vakuutuksen hän valitsee.

Jos työntekijä on valinnut Espanjan vakuutusjärjestelmän piiriin kuulumisen, hänen on ilmoitettava siitä Espanjassa asianomaiselle vakuutuslaitokselle. Jos tällainen Suomen diplomaattisessa tai konsuliedustustossa työskentelevä henkilö on valinnut Suomen lainsäädännön piiriin kuulumisen, hänen tulee työnantajansa välityksellä ilmoittaa valintansa Suomen ulkoasiainministeriölle. Edustuston virkamiehen palveluksessa oleva ilmoittaa valintansa tällöin Suomen so-

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

siaali- ja terveysministeriölle. Ilmoituksen vastaanottaneen laitoksen tai viranomaisen on annettava todistus siitä, että työntekijä on valinnut kysymyksessä olevan sopimusmaan lainsäädännön soveltamisen.

4 OIKEUS ELÄKKEESEEN JA ELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMINEN

4.1 Espanjan eläkkeen määräytyminen

Pääsääntöisesti Espanja soveltaa eläkeoikeuden syntymisessä ja eläkkeen laskemisessa omaa lainsäädäntöään. (Sopimuksen 16 artikla 1 ja 2 kappaleet).

Kuten tämän yleiskirjeen kohdassa 2.2 (sivu 4) on kuvattu, Espanjan oman lainsäädännön mukaisen eläkeoikeuden syntymisen edellyttää, että vakuutetulla on useita vuosia vakuutusaikaa. Jos Espanjan vakuutusaika ei riitä täyttämään eläkeoikeuden syntymiseksi vaadittavaa odotusaikaa, sopimuksen 16 artiklan 3 kappaleen nojalla voidaan ottaa huomioon myös Suomen työeläkevakuutuskausia, elleivät Espanjan ja Suomen vakuutuskaudet ole päällekkäisiä. Työntekijällä on kuitenkin aina oltava vakuutusaikaa Espanjassa vähintään yksi vuosi. Tästä yhden vuoden vakuutusaikavaatimuksesta voidaan poiketa vain silloin, kun Espanjan oma lainsäädäntö antaa oikeuden eläkkeeseen sitä lyhyemmällä vakuutusajalla.

Eläkeoikeus ei Espanjan lainsäädännön mukaan synny pelkästään vakuutuskausiedellytykset täyttämällä. Odotusaikojen täyttämisen lisäksi henkilön on yleensä eläkkeen saadakseen oltava Espanjan eläkejärjestelmien tarkoittamalla tavalla eläkekelpoinen. (ks.kohta 2.2 sivu 4) Sopimuksen 16 artiklan 4 kappaleen mukaan henkilö on eläkekelpoinen paitsi silloin, kun hän täyttää Espanjan lainsäädännössä määrätyt edellytykset, myös silloin, kun hän kuuluu Suomen lainsäädännön piiriin. Näin ollen henkilö pysyy eläkekelpoisena mm., jos hän tekee työtä työeläkelainsäädännön piiriin kuuluen. Myös Suomessa asuminen riittää eläkekelpoisuuden täyttymiseksi. Samoin eläkekelpoisusedellytys täyttyy, jos henkilö saa sopimuksen piiriin kuuluvaa Suomen lainsäädännön mukaista etuutta, kuten esim. työeläkettä tai kansaneläkettä.

Jos eläkeoikeuden syntymiseksi Espanjasta on ollut tarpeen ottaa huomioon myös Suomen vakuutusaikaa, Espanja määrää vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perheläkkeensä omasta lainsäädännöstään poikkeavasti. Jos taas oikeus espanjalaiseen eläkkeeseen syntyy ilman

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Suomen vakuutusajan huomioonottamista, Espanja noudattaa eläkkeen määräytymisessä oman lainsäädäntönsä määräyksiä.

Kun Suomen vakuutuskaudet on otettu huomioon ja eläkeoikeus on näin syntynyt, Espanjan vakuutuslaitos määrää sopimuksen 17 artiklan mukaan eläkkeensä pro rata -menettelyllä. Tätä menettelyä käyttäen Espanja maksaa Suomessa ja Espanjassa vakuutettuna olleelle henkilölle sellaisen osan eläkkeestä, joka vastaa hänen työskentelykauttaan Espanjassa. Espanjalainen laitospas laskee ensin oman lainsäädäntönsä mukaisesti eläkkeen määrän, jonka henkilö saisi, jos kaikki Suomessa ja Espanjassa täytetyt kaudet olisivat Espanjan lainsäädännön mukaisia kausia. Tätä eläkettä sanotaan "teoreettiseksi" eläkkeeksi. Tämän jälkeen vakuutuslaitos laskee maksettavaksi tulevan eläkkeen määrän. Se saadaan kertomalla teoreettisen eläkkeen määrä Espanjan lainsäädännön mukaisten vakuutuskausien ja molempien maiden vakuutuskausien välisellä suhteella. Tämä Espanjan maksettavaksi tuleva eläke on ns. proratisoitu eläke.

Jos molempien sopimusmaiden kausien perusteella lasketun teoreettisen eläkkeen määrä on pienempi kuin Espanjan lainsäädännössä taattu vähimmäiseläke, pro rata -eläkettä laskettaessa Espanjan vakuutuskaudet suhteutetaan tähän vähimmäiseläkkeeseen, eikä teoreettiseen eläkkeeseen.

Sopimuksen 17 artiklan 3 kappaleen nojalla myös indeksitarkistukset eläkkeisiin tehdään samaa suhteuttamismenettelyä noudattaen kuin eläkkeen määrää laskettaessa.

Sopimuksen 18 artikla määrää Espanjan eläkkeen laskuperusteen määräytymisestä silloin, kun eläkkeen laskemisen perustaksi valittu vakuutusmaksukausi on täytetty joko kokonaan tai osittain Suomen työeläkejärjestelmässä. Tämä määräys koskee tilanteita, joissa Espanjan eläke määräytyy ennen vuotta 1985 voimassa olleiden säännösten perusteella ja tilanteita, joissa työntekijä ei ole ollut vakuutettuna Espanjassa koko kahdeksan vuoden kautta ennen eläketapahtumaa. (ks. kohta 2.2 sivu 4). Tällöin eläkkeen laskuperuste määrätään Espanjassa maksukautena olleen sellaisen vähimmäismaksuperusteen mukaisesti, joka koskee sitä ammattiryhmää, jonka alaisessa työssä henkilö on tehnyt työtä Espanjassa. Eläkkeen laskuperuste ei kuitenkaan voi alittaa Espanjan lainsäädännön kysymyksessä olevaa ajanjaksoa varten vahvistamaa kaikkien alojen minimipalkkaa.

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Sopimuksen 20 artiklan mukaisesti tietyn ammattialan omaa erityisvakuutusjärjestelmää varten Suomen työeläkevakuutuskausia otetaan Espanjan kausiin rinnastettaessa huomioon vain, kun Suomen vakuutuskaudet ovat täyttyneet samalla ammattialalla, jos Espanjan lainsäädäntö huomioi vain kyseisen alan vakuutuskaudet Espanjassa.

4.1.1

Vapaaehtoinen vakuuttaminen

Suomen työeläkejärjestelmässä täyttyneet vakuutuskaudet otetaan sopimuksen 19 artiklan mukaan huomioon täyttämään odotusaikoja Espanjassa myös silloin, kun on kysymys Espanjan lainsäädännön mukaisesta vapaaehtoisesta tai vaihtoehtoisesta vakuutuksesta. Oikeus kuulua vapaaehtoiseen vakuutukseen lakkaa automaattisesti, kun henkilö tulee jommankumman sopimusmaan pakollisen vakuutuksen piiriin.

4.2

Suomen työeläkkeen määräytyminen

Pääsääntöisesti työeläkkeen määräytymisessä noudetaan myös sopimuksen voimassaollessa Suomen lainsäädäntöä. Eläkeoikeus siis syntyy ja eläke lasketaan yleensä Suomen oman lainsäädännön mukaisesti. Sopimuksessa on kuitenkin joitakin työeläkelainsäädännöstä poikkeavia määräyksiä, joita selvitetään seuraavassa.

Työeläkelakien vaatimaa viiden vuoden Suomessa asumisaikaa täytettäessä vakuutuskausia Espanjassa voidaan sopimuksen 12 artiklan nojalla ottaa huomioon, jotta työkyvyttömyyseläkkeeseen voitaisiin lukea hyväksi aika eläketapahtumasta eläkeikään. Asumisaikaan Suomessa rinnastetaan kuitenkin vain sellaiset vakuutuskaudet Espanjassa, jolloin vakuutettu on kuulunut Espanjan pakollisen eläkevakuutuksen piiriin oman työnsä perusteella. Suomen asumiskaudet ja Espanjan vakuutuskaudet eivät myöskään saa olla päällekkäisiä.

Sopimuksen 13 artiklassa on erityismääräykset ns. kerroinmenettelystä työkyvyttömyyseläkettä (vastavasti perhe-eläkettä) laskettaessa, jos tietyt edellytykset täyttyvät. Tässä tarvittavat tiedot Espanjasta hankitaan Eläketurvakeskuksen kautta. Koska eläkkeen määräytyminen eroaa sekä Suomen omasta työeläkelainsäädännöstä että Suomen jo voimassaolevista sopimuksista, 13 artiklaa selostetaan seuraavassa yksityiskohtaisesti.

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

4.2.2

Työkyvyttömyyseläkkeen määräytyminen kerroinmenettelyn mukaisesti

Työkyvyttömyyseläke lasketaan tietyissä tilanteissa Suomen työeläkelainsäädännöstä poikkeavasti kerroinmenettelyllä.

Kerroinmenettelyn tarkoituksena on, että työntekijälle turvataan todelliseen työskentelyaikaan perustuva osa eläkkeestä eli ns. vapaakirjaeläke Suomen sisäisen lainsäädännön säännöksiä noudattaen ja lisäksi se osuus tulevan ajan eläkeoikeudesta, joka vastaa hänen Suomessa työskentelemänsä ajan suhdetta aikaan, jonka hän on ollut mukana työelämässä. Henkilöllä voi sopimuksen nojalla olla oikeus kerroinmenettelyllä lasketuun vapaakirjaeläkettä korkeampaan eläkkeen määrään, vaikka hänellä ei enää olisikaan Suomen lainsäädännön mukaan oikeutta lukea hyväkseen aikaa työkyvyttömyystapahtumasta eläkeikään. Tämä johtuu kerroinmenettelyn periaatteesta, jonka mukaan työskentelyn jatkaminen toisessa sopimusmaassa rinnastuu Suomessa työskentelyyn.

On huomattava, että kerroinmenettely tulee kysymykseen siitä riippumatta, asuuko vakuutettu eläketapahtuman sattuessa Suomessa vai Espanjassa.

4.2.2.1

Kertoimen käytön edellytykset

Jotta työkyvyttömyyseläke voitaisiin laskea kerrointa käyttäen, vaaditaan kolmen edellytyksen täyttymistä.

- a) Vakuutetun on tullut täyttää TEL 6 § 3 momentissa tarkoitettu viiden vuoden asumisaika-edellytys. Tämä edellytys voi täyttyä joko Suomen oman lainsäädännön mukaisesti tai ottamalla Suomessa asumisen ohella huomioon vakuutetun eläkevakuutuskaudet Espanjassa, jos Suomessa asumista ja Espanjassa työskentelyä on kestänyt yhteensä vähintään viisi vuotta (ks tästä tarkemmin kohta 4.2 sivu 16).
- b) Vakuutetulla tulee pääsääntöisesti olla oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen paitsi Suomen myös Espanjan lainsäädännön mukaan (tästä poikkeuksena jäljempänä kohdan 4.2.2.6 mukainen tilanne) ja Espanjan on tullut laskea sikäläinen eläke sopimuksen 17 artiklassa tarkoitetulla tavalla eli pro rata -menettelyllä (ks. Espanjan eläkkeen määräytyminen

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

kohta 4.1 sivu 15). Koska Espanja käyttää pro rata -menettelyä vain, jos se on tarvinnut Suomen vakuutuskausia eläkeoikeuden syntymiseksi Espanjassa, kerroin ei yleensä tule sovellettavaksi pitkään Espanjassa työskennelleisiin henkilöihin.

- c) Vakuutetun on tullut työskennellä joko Suomessa tai Espanjassa viimeisen vuoden aikana ennen työkyvyttömyyseläketapahtuman sattumista.

4.2.2.2

Kerroinmenettely

Kerroinmenettely johtaa suunnilleen samaan eläkkeen määrään kuin täysitehoinen työkyvyttömyyseläke tilanteissa, joissa työntekijä on 23-vuotiaasta jatkanut työntekoaan Suomessa eläketapahtumaan asti. Sen sijaan vakuutetulla, jonka työurassa 23-vuoden iästä työkyvyttömäksi tuloikään on kausia, jolloin hän ei ole ollut työssä Suomessa, kertoimella laskettu eläke on Suomen työeläkelainsäädännön mukaista eläkettä pienempi. Kerroinmenettelyllä työntekijälle tavallaan lasketaan keskipalkka 23 vuoden iästä työkyvyttömyystapahtuman sattumisikään sen ajan perusteella, jolta hänelle on Suomessa karttunut eläkettä. Myös tulevan ajan eläkepalkka on tämän keskipalkan suuruinen.

Kertoimen suuruus riippuu työntekijän iästä. Kerroin määräytyy sen mukaan, montako kuukautta on työntekijän 23 vuoden iän ja eläketapahtuman sattumishetken välisessä jaksossa. Kertoimesta ilmenee, montako tällaista jaksoa mahtuu täyteen eläkkeeseen oikeuttavaan ansainta-aikaan eli 480 kuukauteen. Niiden työ- tai virkasuhteiden osalta, joissa täysimääräisen eläkkeen ansainta-aika on TEL:n perusturvan mukaista ansainta-aikaa lyhyempi, kerrointa on vastaavasti muutettu siten, että 480 kuukauden sijasta käytetään 360 kuukautta.

Kertoimen enimmäismäärä on rajoitettu 40:ksi. Kerroin vaihtelee siten 40:stä yhteen. Kun esimerkiksi 43-vuotiaalla on takanaan 20 vuoden (240 kuukautta) työura, kertoimella $\frac{480}{240}$ (eli siis kertoimella 2) saadaan 40 vuotta vastaava kokonaiseläke. (Kertoimien arvot liitteessä 1.)

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

4.2.2.3

Alle 24-vuotiaan työntekijän eläkkeen määräytyminen

Kun työntekijä tulee työkyvyttömäksi alle 24-vuotiaana, kerrointa ei sovelleta.

Jos alle 24-vuotiaana työkyvyttömäksi tuleva henkilö täyttäisi kertoimella korotettuun eläkkeeseen vaadittavat edellytykset, hänelle maksetaan eläke sellaisena kuin se olisi ollut, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi lopettaessaan työnteon Suomessa.

4.2.2.4

Kerroinkorotuksen rajaaminen

Kertoimella korotetaan sen (vapaakirja)eläkkeen määrää, joka työntekijälle on Suomessa karttunut tosiasiallisen työskentelyn perusteella. Kerroinmenettelyn avulla korotettu eläke kuitenkin rajataan siihen määrään, jolla Espanjan oman lainsäädäntönsä nojalla laskema teoreettinen eläke on vähentynyt sovelletun pro rata -menettelyn johdosta (ks. kohta 4.1 sivu 15). Suomesta maksettavaksi tuleva eläke voi siis tällöin olla enintään saman suuruinen kuin Espanjan teoreettisen eläkkeen määrän ja proratisoidun eläkkeen määrän erotus. Kerroinkorotuksen rajaus koskee kuitenkin vain eläkkeen kerroinmenettelyn käytöstä johtuvaa korotusosaa, joten siitä ei voi aiheutua todelliseen työskentelyaikaan perustuvan vapaakirjaeläkkeen pienentymistä.

4.2.2.5

Suomen lainsäädännön mukaisen eläkkeen tason turvaaminen

Jos työntekijällä olisi oikeus tulevaan aikaan Suomen lainsäädännön nojalla, hänelle taataan aina sellainen eläkkeen määrä, joka vastaa Suomen täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen määrää. Tämä tapahtuu siten, että työntekijälle maksetaan kerroinmenettelyllä lasketun Suomen eläkkeen ja Espanjan proratisoidun eläkkeen yhteismäärän ja Suomen sisäisen lainsäädännön mukaan lasketun täysitehoisen eläkkeen välinen erotus, jos Suomen kerroineläke ja Espanjan pro rata -eläke yhteensä ovat määrältään pienempiä kuin Suomen täysitehoinen työkyvyttömyyseläke.

Tämä eläkkeiden määrien vertailu on siis suoritettava niissä tilanteissa, joissa työntekijällä olisi Suomen sisäisen lainsäädännön mukaan oikeus lukea hyväkseen aika työkyvyttömyystapahtumasta eläkeikään. Tällöin työntekijälle turvataan Suomen lainsäädännön mukaisen täysitehoisen eläkkeen määrä ottaen "osasuorituksena" huomioon myös Espanjan hänelle maksama eläke.

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Vertailu suoritetaan vain kerran, eläkkeiden alkamisajankohtana. Tällöin eläkkeitä vertaillaan sen määräisinä, kuin ne ovat silloin, kun oikeus eläkkeen saamiseen alkaa. Jos eläke toisesta sopimusmaasta alkaa myöhemmin, vertailu tehdään silloin, kun oikeus eläkkeen saamiseen siinä maassa alkaa.

Kerroinmenettelyä käytettäessä on ensin laskettava kerroinkorotus (kohta 4.2.2.2) ja sen jälkeen suoritettava mahdollinen rajaus (kohta 4.2.2.4). Lopuksi on tarkistettava, onko eläkkeen määrää korotettava kohdassa 4.2.2.5 tarkoitetulla tavalla.

4.2.2.6

Kertoimen käyttö tilanteissa, joissa eläkeoikeutta Espanjasta ei synny

Poikkeuksellisesti kerroinmenettely voi tulla kysymykseen, vaikkei työntekijällä ole oikeutta eläkkeeseen Espanjasta. Kerrointa käytetään myös silloin, kun vakuutettu on Suomesta muutettuaan vähintään vuoden kuluessa jatkanut työskentelyään Espanjassa, mutta hänelle ei ole siellä syntynyt eläkeoikeutta, koska Espanjan vakuutuskausivaatimus ei täyty. Tällöin edellytyksenä kertoimen käytölle on lisäksi, ettei työntekijällä enää ole Suomen lainsäädännön mukaan oikeutta tulevaan aikaan. Vastaavasti kuin Suomen lainsäädännön mukaiset työttömyys- ja opintovapaa-ajat jatkavat tulevan ajan oikeuden voimassaoloaikaa, tällä Espanjassa työskentelyn huomioon ottamisella turvataan työntekijän oikeus kerroinmenettelyllä määräytyvään eläkkeeseen.

4.2.2.7

Suomen lainsäädännön mukaisen eläkkeen enakkoluonteisuus

Eläkettä maksetaan Suomen lainsäädännön mukaan lasketun suuruisena, kunnes työntekijän oikeus saada eläkettä Espanjasta on ratkaistu. Tällöin eläke määrätään uudelleen sopimuksessa määrättyin tavoin. Mahdollinen eläkkeen liिकासuoritus katsotaan enakkomaksuksi ja se voidaan kuitata vastaisista eläke-eristä.

4.2.3

Perhe-eläkkeen määräytyminen kerroinmenettelyn mukaisesti

Kerroinmenettelyä koskevia määräyksiä sovelletaan sopimuksen 13 artiklan mukaan vastaavasti laskettaessa Suomen työeläkelainsäädännön mukaista perhe-eläkettä.

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Perhe-eläke lasketaan kerroinmenettelyllä, jos edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen on sovellettu kerroinmenettelyä tai jos edunjättäjän eläkkeeseen olisi sovellettu kerroinmenettelyä, jos hän kuollessaan olisi tullut työkyvyttömäksi. Näin ollen perhe-eläkkeeseen ei sovelleta kerrointa, jos edunjättäjä on jollut vanhuuseläkkeellä.

4.2.4

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Kerroinmenettelyllä lasketun työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi sen maksamista jatketaan entisen suuruisena.

4.2.5

Esimerkkejä kertoimen käytöstä

Esimerkeissä Suomessa karttuneen eläkkeen ja Espanjan teoreettisen eläkkeen määrät on oletettu jo valmiiksi lasketuiksi.

Esimerkki 1:

Työntekijä tulee työkyvyttömäksi 40-vuotiaana työsuhteessa Espanjassa työskenneltyään siellä kolme vuotta. Välittömästi ennen työskentelyä Espanjassa hän oli ollut työssä Suomessa kymmenen vuotta.

- oikeus eläkkeeseen Espanjasta syntyy ottamalla huomioon Suomen vakuutuskaudet, jolloin Espanja proratisoi oman eläkkeensä

Suomesta maksetaan eläkkeenä:

1. Suomessa työskentelystä karttunut eläke (1 000 mk)

2. Tätä eläkettä korotetaan kertoimella, koska

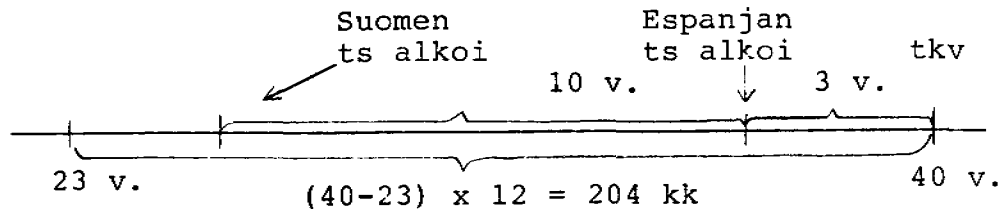
a) työntekijä on asunut Suomessa viisi vuotta

b) työntekijällä on oikeus eläkkeeseen Espanjasta ja Espanja proratisoi eläkkeensä

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

- c) työntekijä on ollut työssä Espanjassa viimeisen vuoden aikana ennen työkyvyttömyyttä

Suomen kerroineläke: $1\ 000 \times \frac{480}{204}$ eli

$$1\ 000 \times 2,35 = 2\ 350 \text{ mk/kk}$$

Espanjan teoreettinen eläke: 3 000 mk/kk

Espanjan proratisoitu eläke: $3/13 \times 3\ 000 = 692 \text{ mk/kk}$

- Suomen maksama eläke voi olla enintään Espanjan teoreettisen ja proratisoidun eläkkeen erotus eli 2 308 mk/kk, joten kerroineläkkeestä vähennetään 42 mk/kk.
- Tässä tapauksessa työntekijällä ei enää ole oikeutta tulevaan aikaan Suomen lainsäädännön nojalla, joten Suomen täysitehoisen eläkkeen vertailua kerroineläkkeen ja Espanjan pro rata -eläkkeen yhteismäärän kanssa ei tarvitse tehdä.

Suomen maksama eläke on siis 2 308 mk/kk.

Esimerkki 2:

Työntekijä tulee työkyvyttömäksi 40-vuotiaana työssuhteessa Suomessa työskenneltyään täällä kolme vuotta. Välittömästi ennen työskentelyä Suomessa hän oli ollut työssä Espanjassa kolme vuotta.

- oikeus eläkkeeseen Espanjasta samoin kuin edellisessä esimerkissä.

Suomesta maksetaan eläkkeenä:

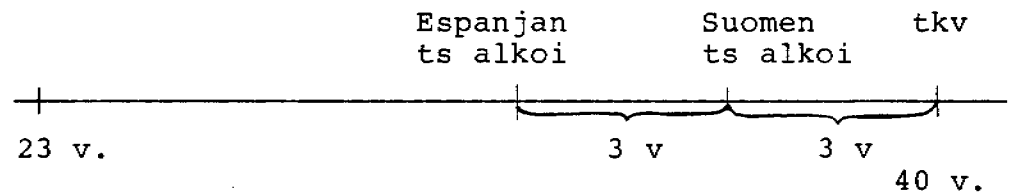
1. Suomessa työskentelystä karttunut eläke (300 mk/kk)

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

2. Tätä eläkettä korotetaan kertoimella, koska

- a) työntekijä täyttää täysitehoisen eläkkeen saamisen edellytyksenä olevan viiden vuoden kausivaatimuksen ottamalla huomioon sekä Suomessa asumisajan että Espanjassa työskentelyajan
- b) työntekijällä on oikeus eläkkeeseen Espanjasta ja Espanja proratisoi eläkkeensä
- c) työntekijä on ollut työssä Suomessa viimeisen vuoden aikana ennen työkyvyttömyyttä

Suomen kerroineläke:

$300 \times 2,35$ (vrt. esimerkki 1) = 705 mk/kk

Espanjan teoreettinen eläke: 1 000 mk/kk

Espanjan proratisoitu eläke: $\frac{3}{6} \times 1\,000 = 500$ mk

Suomen maksama eläke voi olla enintään Espanjan teoreettisen ja proratisoidun eläkkeen erotus eli 500 mk/kk, joten kerroineläkkeestä vähennetään 205 mk/kk.

Koska työntekijällä olisi Suomen lainsäädännön mukaan oikeus täysitehoiseen eläkkeeseen, sen määrää verrataan kerroineläkkeen ja Espanjasta maksettavan eläkkeen yhteismäärään:

Suomen täysitehoinen eläke = 2 800 mk/kk

Suomen kerroineläke + Espanjan eläke = 1 000 mk/kk

Koska Suomen täysitehoinen eläke olisi 1 800 mk/kk suurempi kuin kerroineläke ja Espanjan eläke yhteensä, Suomesta maksetaan työntekijälle näiden erotus, joten Suomen eläkkeen määrä on 2 300 mk/kk.

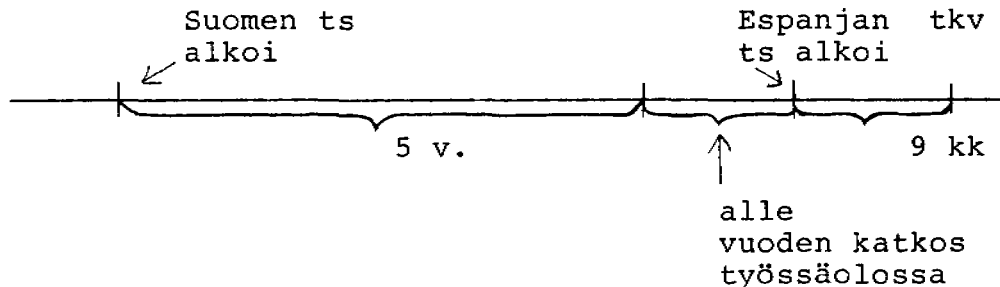
LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Esimerkki 3:

Työntekijä tulee työkyvyttömäksi työsuhteessa Espanjassa 35-vuotiaana.

Espanjassa ei synny oikeutta eläkkeeseen, vaikka Suomen vakuutus aika otetaan huomioon. Työntekijän työsuhte Espanjassa alkoi ennen kuin työskentelyn päättymisestä Suomessa oli kulunut vuosi. Tällöin työskentelyaika Espanjassa luetaan hyväksi Suomen lainsäädännön 360 päivän jälkikarenssiaikaa pidentävänä ja eläke Suomesta maksetaan kertoimella korotettuna.

Suomesta maksetaan eläkkeenä:

Tosiasialliseen työskentelyyn perustuva eläke kertomella $(480 / (35 - 23) \times 12 = 3,33)$ korotettuna eli

vapaakirjaeläke $\times 3,33$

5

ELÄKKEEN HAKEMINEN JA SOPIMUSMAIDEN VÄLINEN TIETOLIIKENNE

Sopimus velvoittaa sopimuspuolten asianomaiset laitokset avustamaan toisiaan. Yhteydenpito tapahtuu yhdyselinten välityksellä siten kuin toimeenpanosopimuksessa määrätään. Espanjassa eläkeasioista vastaavana yhdyselimenä toimii Kansallinen sosiaaliturvalaitos ja Suomessa työeläkeasioissa Eläketurvakeskus. (Osoitteet kohdassa 7 sivu 29).

Sopimusmaiden viranomaiset ja yhdyselimet samoin kuin niiden vakuutuslaitokset voivat käyttää keskinäisessä yhteydenpidossään suomea, ruotsia, espanjaa tai englantia. (Sopimuksen 37 artikla.)

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

5.1

Eläkkeen hakeminen

Eläkkeitä haetaan sekä Suomesta että Espanjasta maan omilla hakemuslomakkeilla. Eläkehakemus tulee vireille samanaikaisesti molemmissa sopimusmaissa, kun hakemus on jätetty toiseen sopimusmaahan edellyttäen, että hakija kuuden kuukauden kuluessa ensimmäisen eläkehakemuksen jättämisestä jättää myös toisen sopimusmaan lainsäädännön mukaisen eläkehakemuksen. (Sopimuksen 39 artikla). Hakemukset voi Suomessa jättää samoille laitoksille kuin Suomen sisäisessä eläkehakemusmenettelyssä. Espanjalaiset hakemukset toimitetaan kuitenkin aina suomalaisten yhdyselinten (Eläketurvakeskus tai Kansaneläkelaitos) kautta Espanjaan. Espanjassa hakemukset voidaan jättää hakijan asuinpaikkakunnan asianomaiselle vakuutuslaitokselle.

Kun suomalaisesta työeläkehakemuksesta ilmenee, että hakija on työskennellyt Espanjassa, eläkelaitoksen tulee toimittaa jäljennös hakemuksesta, lääkärinlausunnoista ja mahdollisista Espanjan työskentelyyn liittyvistä asiakirjoista Eläketurvakeskuksen ulkomaisen eläkeasiain jaostoon. Hakijalle lähetetään jaostosta Espanjan eläkehakemuslomake täytettäväksi. Hakija palauttaa lomakkeen Eläketurvakeskukselle, josta hakemus toimitetaan espanjalaiselle yhdyselimestä käsiteltäväksi. Hakemukseen liitetään yhdyselinten välinen yhteydenpitolomake, jolla voidaan pyytää ja välittää mm. eläkelaitosten tarvitsemia lisätietoja.

Kun espanjalaisesta hakemuksesta ilmenee, että henkilö on työskennellyt ja/tai asunut myös Suomessa, espanjalainen yhdyselin toimittaa hakijalle täytettäväksi suomalaiset eläkehakemuslomakkeet, joita Eläketurvakeskus ja Kansaneläkelaitos ovat sille lähettäneet. Lomakkeet ovat kaksikielisiä (suomi/espanja), ja niiden tunnus on SF/E.

SF/E-lomakkeiden, lääkärinlausuntojen ja Suomen työskentelyjä koskevien liitteiden lisäksi espanjalainen yhdyselin lähettää Suomeen edellä mainitun yhteydenpitolomakkeen. Eläketurvakeskus selvittää yhteydenpitolomakkeen ja hakemuslomakkeen perusteella vireilletulopäivän ja merkitsee sen hakemukseen ennenkuin toimittaa sen edelleen eläkelaitokselle.

Suomen lainsäädännön mukaista viivästymiskorotusta laskettaessa katsotaan Suomen eläkehakemus vasta silloin jätetyksi, kun se saapuu suomalaiselle eläkelaitokselle tarpeellisine liitteineen. Sopimus määrää

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

myös, ettei korotusta makseta mahdolliselle takau-
tuvalle lisäyserälle, joka aiheutuu 13 artiklan sovel-
tamisesta eli kerroinmenettelystä.

5.1.1

Tiedottaminen päätöksistä, eläkkeensaajaa tai olosuhteita koskevat muu-
tostiedot

Eläkeasiassa annettu päätös toimitetaan suoraan haki-
jalle. Kielenä päätöksissä voidaan käyttää suomea tai
ruotsia.

Eläketapahtumailmoitukset annetaan normaalisti. Eläke-
tapahtumakorttia täytettäessä on otettava huomioon
seuraavaa:

Jos eläkkeensaaja tai hakija on Espanjan kansalainen,
merkitään eläketapahtumakortin ruutuun 53 kansalai-
suustunnukseksi E.

Jos eläkkeen laskemisessa on sopimuksen mukaisesti
käytetty kerrointa, merkitään eläketapahtumakortin
ruutuun 65 myöntöperusteen lisäksi tunnus K. Ruudussa
69 ilmoitetaan maksettavan eläkkeen määrä ja siihen
merkitään lisäksi tunnus K. Ruudussa 71 ilmoitetaan
sen eläkkeen määrä, johon hakija olisi oikeutettu
Suomen lainsäädännön mukaan, jos kerrointa ei olisi
käytetty.

Jos Suomesta myönnettävä eläke on Suomen työeläke-
lakien mukaan yhteensovitettu Espanjan eläkkeen
kanssa, merkitään maksettavan eläkkeen määrä eläke-
tapahtumakortin ruutuun 69, yhteensovittamattoman
eläkkeen määrä ruutuun 71. Yhteensovitustunnus merki-
tään normaalisti ruutuun 72.

Yhdyselimet toimittavat toisilleen tiedot päätöksistä.
Samoin vakuutuslaitosten tulee yhdyselinten välityk-
sellä ilmoittaa toisilleen tiedot, jotka saattavat
vaikuttaa etuuden myöntämiseen, peruuttamiseen tai
epäämiseen.

5.2

Eläkkeiden ennakkomaksu ja niiden pidättäminen

Sopimuksen 38 artiklan nojalla vakuutuslaitos voi
suorittaa hakijalle eläkkeen ennakkoa hakemuksen kä-
sittelyajalta. Ennakkomaksua myönnetään vakuutuslai-
toksen harkinnan mukaan ja perustuen ensisijaisesti
tarveharkintaan. Huomioon on otettava myös se, miten
todennäköisesti eläke tullaan myöntämään sekä siihen,
miten pitkään hakemuksen lopullinen ratkaiseminen
kestää.

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

Ennakkoa maksanut vakuutuslaitos voi pidättää ennakot eläkkeensaajan vastaavista eläkesuorituksista. Vakuutuslaitos voi myös pyytää toisen sopimusmaan asianomaista vakuutuslaitosta suorittamaan pidätyksen sen myöntämästä eläkkeestä.

Kerroinmenettelyä sovellettaessa syntyy säännönmukaisesti ennakkomaksutilanteita. (ks. kohta 4.2.2.7 sivu 20).

5.3

Valituksen jättäminen

Eläkeasiaa koskeva valitus katsotaan jätetyksi määräajassa, jos se on jätetty määräajan kuluessa toisen sopimuspuolen viranomaiselle tai vakuutuslaitokselle. Valituskirjelmän vastaanottaja merkitsee asiakirjaan sen saapumispäivän ja toimittaa valituksen suoraan tai yhdyselimen kautta toisen sopimusmaan asianomaiselle viranomaiselle tai laitokselle (sopimuksen 39 artikla).

5.4

Lääkärintarkastusten suorittaminen

Eläketurvakeskus tai Kansaneläkelaitos Suomessa ja eläkkeensaajan asuinpaikkakunnan vakuutuslaitos Espanjassa suorittaa toimeenpanosopimuksen nojalla toisen sopimusmaan vakuutuslaitoksen pyynnöstä lääkärintarkastukset, jotka liittyvät etuuksien saamiseen, keskeytymiseen, uudelleen saamiseen, tarkistamiseen tai lakkaamiseen. Näiden lääkärintarkastusten kustannukset korvaa niitä pyytänyt vakuutuslaitos.

5.5

Tilastot

Sopimuspuolten yhdyselinten on toimitettava toisilleen vuosittain kunkin kalenterivuoden 1. neljänneksen kuluessa tieto siitä, paljonko edellisen vuoden aikana on maksettu etuuksia toisen sopimuspuolen alueella asuville etuudensaajille. Eläkelaitoksen on näin ollen toimitettava Espanjaan maksamistaan eläkkeistä valmiiksi lasketut summat ja kappalemäärät eläkelajeittain Eläketurvakeskuksen ulkomaisten eläkeasiain jaostoon.

6.

SOPIMUKSEN SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET

Sopimuksen määräyksiä sovelletaan myös niihin eläketahtumiin, jotka ovat sattuneet ennen sopimuksen voimaantuloa. Myös jo aiemmin täyttyneet vakuutus- ja asumiskaudet otetaan huomioon päätettäessä eläke-

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

oikeuden syntymiseksi vaadittavien odotusaikojen täyttymisestä. Eläkkeiden maksaminen aloitetaan kuitenkin aikaisintaan sopimuksen voimaantulopäivästä.

Jos henkilölle ei ole myönnetty eläkettä hänen kansalaisuutensa vuoksi tai eläkkeen suorittaminen on keskeytetty toisessa maassa asumisen vuoksi, eläke myönnetään henkilön hakemuksesta sopimuksen määräysten mukaisesti.

Jos eläke on myönnetty jo ennen sopimuksen voimaantuloa, se voidaan tarkistaa henkilön hakemuksesta. Tällöin eläkkeen määrää ei voida vähentää. Tarkistaminen voi tapahtua myös ilman hakemusta.

Sopimuspuolten lainsäädännön vanhentumissäännöksiä ei sovelleta edellämainittuihin eläkkeen myöntämistä tai tarkistamista koskeviin tilanteisiin, jos henkilö esittää hakemuksensa kahden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta. Jos hakemus esitetään vasta, kun sopimuksen voimaantulosta on kulunut yli kaksi vuotta, oikeus eläkkeeseen alkaa vasta sen hakemispäivästä lukien, ellei eläkkeen myöntävän sopimuspuolen lainsäädännössä ole tätä edullisempaa säännöstä.

LA/Tarja Heinilä-Hannikainen

9.6.1987

7

LUETTELO SOPIMUKSEN TARKOITTAMISTA YHDYSELIMISTÄ

Eläkevakuutus: Eläketurvakeskus
Opastinsilta 7
PL 11
00521 HELSINKI

Kansaneläkelaitos
PL 640
00101 HELSINKI

Instituto Nacional de la Seguridad Social
(Kansallinen Sosiaaliturvalaitos)
Padre Damian, 4
Madrid 16
ESPANA

Sairausvakuutus: Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusosasto
PL 450
00101 HELSINKI

Instituto Nacional de la Seguridad Social

Tapaturmavakuutus:

Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto
Bulevardi 28
00120 HELSINKI

Instituto Nacional de la Seguridad Social

Työttömyysvakuutus Espanjassa:

Instituto Nacional de Empleo
(Kansallinen Työllisyyslaitos)

Muut sopimusasiat Suomessa:

Sosiaali- ja terveysministeriö
Vakuutusosasto
PL 147
00121 HELSINKI

Työntekijän ikä eläketapahtuman sattuessa	Kerroin (TEL:n perusturvan mukainen eläke)	Kerroin (TEL:n perusturvaa korkeampi eläke)
23	40,00	30,00
24	40,00	30,00
25	20,00	15,00
26	13,33	10,00
27	10,00	7,50
28	8,00	6,00
29	6,67	5,00
30	5,71	4,29
31	5,00	3,75
32	4,44	3,33
33	4,00	3,00
34	3,64	2,73
35	3,33	2,50
36	3,08	2,31
37	2,86	2,14
38	2,67	2,00
39	2,50	1,88
40	2,35	1,76
41	2,22	1,67
42	2,11	1,58
43	2,00	1,50
44	1,90	1,43
45	1,82	1,36
46	1,74	1,30
47	1,67	1,25
48	1,60	1,20
49	1,54	1,15
50	1,48	1,11
51	1,43	1,07
52	1,38	1,03
53	1,33	1,00
54	1,29	1
55	1,25	1
56	1,21	
57	1,18	
58	1,14	
59	1,11	
60	1,08	
61	1,05	
62	1,03	
63	1	
64	1	
65	1	